

оцінювання пористості дрібних виробів, виробів з твердою (пряник) або надто м'якою (вологою) структурою, локальної пористості у будь-якому місці тіла хлібини.

Література:

1. ДСТУ 7045:2009. Вироби хлібобулочні. Методи визначення фізико-хімічних показників. [Чин.01.01.10]. - К.: Держспоживстандарт України, 2009. – 33 с.

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРТСВА В КОНТЕКСТІ VBM

Маначинська Ю.А.

*Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
yu_manachynska@ukr.net*

Актуальність. Вітчизняний агросектор займає суттєву питому вагу в економіці України і є одним з основних експортоутворюючих у державному бюджеті. Більше половини надходжень валютної виручки до державного бюджету – це доходи від діяльності підприємств сільського господарства. За підсумками 2023 року більше 60% продукції аграріїв експортовано в Європейський Союз. Це підтвердження високої якості українського виробництва. Реалізація Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року сприятиме відновленню агросектору, підвищить продуктивність виробництва та забезпечить справедливі доходи для всіх аграріїв [1]. Саме тому фінансово-економічні аспекти сталого розвитку сільського господарства потребують *інноваційних* підходів в контексті вартісно-орієнтованого управління – VBM (*Value-based management*) та забезпечення *приросту доданої вартості*.

Цілі сталого розвитку (ЦСР) окреслюють глобальні пріоритети сталого розвитку та прагнення на період до 2030 року. Бізнес, зокрема аграрний – це життєво важливий партнер для досягнення Цілей сталого розвитку. ЦСР закликають підприємства (зокрема сільськогосподарські) з усього світу сприяти досягненню сталого розвитку за допомогою їх *інвестицій*, розробок та бізнес-практик [2, с.4-6]. Серед проблем в агросекторі, які потребують негайного розв'язання у Стратегії [3] виокремлено – неефективність заходів державної аграрної політики через обмеженість фінансових ресурсів. Відповідно впровадження *інноваційної* концепції VBM на основі актуарної звітності сприятиме формуванню іміджу інвестиційної привабливості аграрних підприємств на міжнародній арені, що визначає актуальність дослідження.

Метою дослідження виступає економічний вимір вартісно-орієнтованого управління (VBM) фінансами аграрних підприємств в ході реалізації Цілей сталого розвитку й Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року.

Методика і організація дослідження. Концепція VBM для аграріїв має низку переваг, серед числа яких вагомою є – забезпечення зв'язку між вартістю аграрного суб'єкта та Стратегією [3] в контексті реалізації ЦСР до 2030 року. Управління *приростом доданої вартості* сільськогосподарського підприємства передбачає управління чинниками вартості. До ключових показників VBM відносять абсолютні показники оцінки: EVA (Додану економічну вартість), MVA (Додану ринкову вартість), SVA (Додана акціонерна вартість), CVA (Грошова додана вартість); та відносні: ROI (окупність інвестицій), RONA (Рентабельність чистих активів), ROIC (Коефіцієнт рентабельності інвестиційного капіталу), CFROI (Показник ефективності інвестицій), ROS (Рентабельність продаж).

ЦСР створюють спільну мову для *звітності*. Загальна система ЦСР може бути корисною в розставленні пріоритетів *звітності*, визначенні типу індикаторів щодо виконання сільськогосподарським підприємством показників сталого розвитку [2].

Відповідно методику VBM доцільно будувати на інформаційному підґрунті актуарної управлінської звітності, а саме форми №1-а «Актуарний звіт про фінансовий стан», що формує імідж інвестиційної привабливості, базуючись на оцінці вартості агробізнесу за витратним підходом, а саме за методом скорегованих чистих активів (англ. *Adjusted Net Assets (ANA)*).

Актив Актуарного звіту про фінансовий стан (форма №1-а) розкриває інформацію про чисті операційні активи (англ. *Net Operating Assets, NOA*):

$$NOA = OA - OL, \quad (1)$$

де *OA (Operational Assets)* – операційні активи; *OL (Operational Liabilities)* – операційні зобов'язання.

Пасив Актуарного звіту про фінансовий стан (форма №1-а) розкриває інформацію про власний капітал (англ. *Owners Equity (OE)*) та чисті фінансові зобов'язання (англ. *Net Financial Liabilities, NFL*):

$$NFL = FA - FL, \quad (2)$$

де *FA (Financial Assets)* – фінансові активи; *FL (Financial Liabilities)* – фінансові зобов'язання. При перевищенні фінансових зобов'язань над фінансовими активами формується чисті фінансові активи (англ. *Net Financial Assets, NFA*).

Відповідно вартість аграрного підприємства за методом скорегованих чистих активів (*ANA*) розраховуватиметься за формулою 3 або 4:

$$ANA = NOA - NFL, \quad (3)$$

$$ANA = NOA - NFA. \quad (4)$$

Застосування показника *EVA* у *VBM*-фінансами аграрного підприємства є більш ефективним ніж *MVA*, оскільки на ринкову капіталізацію, впливають багато неконтрольованих менеджментом чинників, що породжує низку проблем [4, 168 – 167]. Проте актуарна управлінська звітність нівелює цю проблему адже при оцінці статей активу Актуарного звіту про фінансовий стан (форма №1-а) надається перевага оцінці за справедливою вартістю (англ. *Fair Value*).

Результати дослідження. Сталий розвиток в агробізнесі – це стратегія і дії сільськогосподарських підприємств, спрямовані на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище і одночасно збільшення позитивного впливу на розвиток суспільства. Щоб оцінити, як аграрна компанія впливає на довкілля та стейкхолдерів, а також зворотній процес, – як довкілля і стейкхолдери впливають на бізнес аграрних компаній, існують міжнародні стандарти. Один з таких – *Global Reporting Initiative (GRI)*, в рамках якого бізнес-практики аграрних підприємств аналізуються на основі екологічних, соціальних та управлінських показників (*ESG*) [5].

VMB – це підхід до управління, який спрямований максимізацію вартості аграрного підприємства. Зміст концепції *VBM* полягає у тому, що управління сільськогосподарським підприємством у довгостроковій перспективі повинно бути спрямоване на приріст вартості агробізнесу, який найкраще можна побачити крізь призму актуарної управлінської звітності. Відповідно Стратегія, цілі, бізнес-процеси, показники оцінки діяльності аграрних суб'єктів визначаються на основі оцінку рівня їх впливу на зміну вартості для стейкхолдерів.

Стратегічна ціль 3 в контексті реалізації Стратегії [3] полягає у забезпеченні стійкості сільськогосподарського сектору. Відповідно візія передбачає, що: сільське господарство відновлюється та удосконалюється після війни; зростає частка товарів з вищою доданою вартістю; доступ до фінансування прозорий та інклюзивний, зокрема для малих виробників.

Серед 17 Глобальних Цілей Сталого Розвитку (рис. 1), найбільш пріоритетними для аграріїв України, на нашу думку, виступають ЦСР: 2 та 9.

Рис. 1 Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [6]

ЦСР 2 «Подолання голоду» спрямована на досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння *сталому розвитку сільського господарства*. Зокрема вона передбачає *збільшити інвестування*, у тому числі через активізацію міжнародного співробітництва, в *сільську інфраструктуру*, сільськогосподарські дослідження й агропропаганду [6]. Підвищенню зовнішнього інвестування у вітчизняний аграрний сектор сприятиме активне впровадження у практику застосування аграрними підприємствами актуарної управлінської звітності та побудова на її основі системи VBM. Актуарна звітність відповідає Концептуальній основі фінансової звітності та МСФЗ, тому є зрозумілою реальному та потенційному інвестору.

ЦСР 9 «Інновації та інфраструктура» базується на створенні стійкої інфраструктури, сприянні всеохопній і сталій індустріалізації та інноваціям. Тому вкрай важливо до 2030 року модернізувати інфраструктуру агросектору.

Висновки. Ступінь та швидкість з якою сільськогосподарські підприємства довкола світу розвивають більш сталі та інклюзивні бізнес-моделі зіграє важливу роль для досягнення успіху ЦСР. У свою чергу самі аграрні підприємства є об'єктами впливу викликів, на які націлені ЦСР [2]. Вітчизняні сільськогосподарські підприємства, особливо малі та мікро- підприємства, що розташовані у сільській місцевості потребують додаткового фінансування в контексті реалізації Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року. Саме тому застосування ними актуарної управлінської звітності та побудова на її основі ефективної системи VBM сприятиме підвищенню іміджу їх інвестиційної привабливості. Це в комплексному вимірі сприятиме реалізації ЦСР у фінансово-економічному вимірі.

Література:

1. Висоцький Т.М. Ціль Стратегії розвитку агросектору – конкурентоздатний і стійкий агропродовольчий сектор України. Мінагрополітики. 07.06.2024р. URL. <https://www.kmu.gov.ua/news/taras-vysotskyi-tsil-stratehii-rozvytku-ahrosektoru-konkurentozdatnyi-i-stiikiy-ahroprodovolchiy-sektor-ukrainy> (дата звернення: 13.09.2024).
2. Посібник для досягнення Цілей Сталого Розвитку в сфері бізнесу. WBCSD. 2016. 30с. URL. https://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2016/09/SDG_Compass_Guide_Ukrainian.pdf (дата звернення: 13.09.2024).
3. Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року. URL. <https://www.cci.zp.ua/app/uploads/2024/03/strategia-agro-2030-v10.docx> (дата звернення: 13.09.2024).
4. Давидов О.І. Моделі доданої вартості підприємств: економічний зміст та особливості побудови. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. №28. 2017. С. 167 – 172. URL. <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/28-2017/35.pdf> (дата звернення: 14.09.2024).

5. Берещенко Ю. Дотримання принципів сталого розвитку під час війни – це взагалі єдиний спосіб зберегти найцінніші активи – людей. Економічна правда. 2023. URL. <https://www.epravda.com.ua/projects/future-agro/2023/05/5/699572/> (дата звернення: 14.09.2024).

6. 17 Цілей сталого розвитку. Global Compact Network Ukraine. URL. <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/> (дата перегляду: 14.09.2024).

КІБЕРБЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНИХ ВИМІРІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Навроцький І. С., Кондель В. М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
vkondel@i.ua*

Кібербезпека та цифрова економіка відіграє надзвичайно важливу роль у контексті економічних вимірів сталого розвитку. Цифрова економіка – це вся економічна діяльність, яка забезпечується використанням інформаційно-комунікаційних та інших цифрових технологій. Це не лише IT-розробки та наукові цифрові рішення, а й електронна комерція, онлайн-послуги та результати діяльності цифровізованих підприємств. Вираз «цифрова економіка» представляє собою поєднання двох термінів, які можуть мати різні значення в залежності від того, хто використовує їх та в якому контексті. Загалом, «цифрова економіка» – це поняття, спрямоване на розуміння сектору бізнесу, який використовує цифрові технології. Таким чином, поєднання двох понять – економіки і цифрових технологій – описує галузь економічної діяльності, пов'язану з використанням інформаційних та комунікаційних технологій, включаючи виробництво та реалізацію товарів, послуг і цифрового контенту [1, 2, 3].

Завдяки цифровій економіці підвищується ефективність та швидкість взаємодії всіх галузей шляхом використання сучасних засобів зв'язку та інформаційних технологій. Якісно і кількісно збільшуються можливості бізнесу щодо взаємодії з клієнтами, практично всі операції здійснюються через комп'ютер. Соціальне життя також переходить у цифровий простір. Внаслідок чого питання кібербезпеки в контексті економічних вимірів є актуальними [4].

Кібербезпека є ключем до цифрової економіки. Не випадково на одному з міжнародних форумів «Кібербезпека – захисти свій бізнес», організованим Торгово-промисловою палатою (ТПП) України, комітетом електронних комунікацій при ТПП України, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України та компанією CIS EVENTS GROUP Ukraine, розглядалися питання щодо надійності кібербезпеки у державі, нашої захищеності від кіберзагроз, винесених уроків після масштабних кібератак, зокрема, з боку російського агресора, ефективних заходів для формування безпечного кіберпростору України. Саме тому для кожної держави найголовнішим завданням є створення надійної системи кіберзахисту, яка дозволить запобігти можливим кіберзагрозам у майбутньому [5].

Кібербезпека в економіці є критично важливою для забезпечення стабільності та ефективності бізнес-процесів. Вона включає заходи, спрямовані на захист інформаційних систем і даних від кіберзагроз, які можуть призвести до фінансових втрат, репутаційних збитків, перебоїв у роботі критичної інфраструктури тощо.

Основними аспектами кібербезпеки у контексті економічних вимірів сталого розвитку та можливих кіберзагроз є:

1. **Фінансові втрати:** кіберзлочини можуть спричинити значні витрати на відновлення систем, оплату викупів, правову допомогу та компенсації клієнтам.

2. **Репутаційні ризики:** кібератаки можуть знизити довіру споживачів і інвесторів, що вплине на продажі та інвестиційний потенціал компанії.